Elinkeinoministeri Mika Lintilä
Valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto 8.11.2018

Hallituksen esitys vuoden 2018 talousarvioksi

1. Valtion tuki tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan vuoden 2018 talousarvioehdotuksessa. Tukimuutokset ja uudet toimet sekä arvio näiden vaikutuksista. Kipupisteet ja kehittämishaasteet. Miten julkisella tuella kyetään luomaan edellytyksiä elinkeinorakenteen uudistumiselle ja uusille kasvun kärjille? Miten Suomi pärjää tässä kansainvälisesti?

Valtion tuki tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan

- Hallitus päätti viime huhtikuussa julkisen talouden suunnitelmassa linjauksista, joiden mukaisesti innovaatiojärjestelmää kehitetään ja t&k-rahoitusta vahvistetaan. Rahoitusta kohdennetaan erityisesti talouden ja työllisyyden kehityksen kannalta tärkeimpiin, uudistumista ja kasvua tukeviin kohteisiin.

- Lisäpanostuksilla voidaan osin vastata viime vuosien kehitykseen, jossa tutkimus- ja kehittämispanostukset ovat laskeneet. Suunta on nyt kääntynyt.

- Valtion tutkimus- ja kehitysrahoituksen osuuden arvioidaan laskevan kuluvana vuonna noin 0,8 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Vuoden 2018 talousarvioesitys

- Tutkimus- ja kehittämisrahoitusta esitetään yhteensä reilut 1,8 miljardia euroa, joka on noin 30 miljoonaa enemmän kuin tänä vuonna.

- TEM:n pääluokan toimijoista Business Finlandin avustusvaltuudet kasvavat 30 miljoonalla eurolla, ollen reilut 270 miljoonaa euroa.

- Innovatiivisten julkisten hankintojen edistämiseen esitetään lisäpanostuksia kaikkiaan 7 miljoonaa euroa, jonka avulla vahvistetaan

uusien ratkaisuiden kysyntää ja sitä kautta tavoitteena on nopeuttaa niiden markkinoille pääsyä.

- Business Finlandin lisäpanostuksista 20 miljoonaa euroa on tarkoitus käyttää kasvumoottoreiden käynnistystä tukevaan tutkimuksen ja yritysten yhteistyöhön, ekosysteemikehitykseen ja innovatiivisten hankintojen edistämiseen.

- Lisäksi hallituksen kehysriihen päätöksen mukaisesti TEM on valmistellut talousarvion täydennykseen esityksen 30 milj. euron pääomasijoituksista teollisuuden uudistumiseen ja yritysvetoisten liiketoimintaekosysteemien kehittämiseen.

- Business Finlandin lisävaltuuksia kohdennetaan lisäksi innovaatioseteliin ja pk-yritysten kansainvälistymistä tukevaan Team Finland-explorer-rahoitukseen.

    - Innovaatiosetelillä madalletaan pk-yritysten kynnystä ostaa ulkopuolisia asiantuntijapalveluita innovaatiotoimintansa tueksi ja samalla tuetaan innovaatiopalveluiden markkinoiden kehittymistä luomalla kysyntää ko. palveluille.

    - TF-explorer-rahoituksella pk- ja midcap-yrityksiä kannustetaan hyödyntämään ulkopuolista osaamista kansainvälisille markkinoille menon tai uusille markkinoille laajentumisen tueksi.

    - Arvio vaikutuksista: aiempaa suurempi määrä pk-yrityksiä uudistaa liiketoimintaansa innovaatiotoiminnan avulla ja laajentaa liiketoimintaansa kansainvälisille markkinoille. Pidemmällä aikavälillä tämä johtaa pk-yritysten kasvuun, mikä lisää työllisyyttä ja talouskasvua Suomessa.

- Business Finlandin kärkihankerahoitus kasvaa 6 miljoonalla eurolla kuluvaan vuoteen verrattuna, ollen yhteensä 49 miljoonaa euroa vuonna 2018. Tästä käytetään tutkimustulosten kaupallistamiseen 25 miljoonaa

euroa sekä biotalouden ja puhtaiden ratkaisujen vauhdittamiseen 24 miljoonaa euroa.

- VTT:n perusrahoitusta lisätään 2 milj. eurolla osaamispääoman vahvistamiseksi. Lisäksi ammattikorkeakoulujen tutkimustoimintaan 5 milj. euroa.

Kipupisteet ja kehittämishaasteet; Miten julkisella tuella kyetään luomaan edellytyksiä elinkeinorakenteen uudistumiselle ja uusille kasvun kärjille? Miten Suomi pärjää tässä kansainvälisesti?

- Nyt kun hintakilpailukyky on palautettu, on mahdollista ja myös välttämätöntä päästä takaisin kasvu-uralle myös tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa. Yritysten T&K-panoksissa on huomattava Nokian vaikutus.

- Yritysten tutkimus- ja kehitystoimintaan tekemien investointien määrä on edelleen selvästi yli OECD:n keskiarvon ja suunnilleen samalla tasolla Ruotsin kanssa.

- Suomi onkin ollut eri mittareilla mitattuna kärkimaita innovaatiokyvykkyydessään.

- Toisaalta T&K&I sijoitetaan paljon, mutta syntyykö tulosta? Panosten vaikuttavuuden lisääminen. Suomalaiset yritykset sijoittavat vain vähän radikaaleihin innovaatioihin. Tällöin yritykset voivat olla liian sidoksissa nykyisiin tuotteisiin ja markkinoihin eivätkä riittävässä määrin onnistu korvaamaan niitä uusilla.

- Julkinen valta voi vaikuttaa tähän julkisilla rahoitusohjelmilla sekä edistämällä teollisuuden ja tieteen välistä tutkimus- ja innovaatioyhteistyötä.

- Valtion rooli tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa on kuitenkin aina rajallinen päävastuun jäädessä yrityksille. Valtion tukimuodoilla voidaan korkeintaan tukea erityisen haastavia kehityshankkeita, joihin

sisältyy merkittävää riskiä ja näissäkin vain osittain yritysten kantaessa päävastuun.

- Suomessa pk-yritysten osuus tutkimus- ja kehitystoimintaan tehdyistä sijoituksista on alle OECD:n keskiarvon ja Norjaa ja Tanskaa vähäisempää

- Kansainvälistymisen tukeminen on erityisen tärkeää pk-yritysten kohdalla, joiden kansainvälistymisvalmiudet eivät ole riittävällä tasolla. Tekesin ja Finpron yhdistämisellä pyritään siihen, että tieto kansainvälisten markkinoiden kehittymisestä olisi entistä nopeammin paitsi suorien vientiponnisteluiden, mutta myös tuotekehityksen käytettävissä.

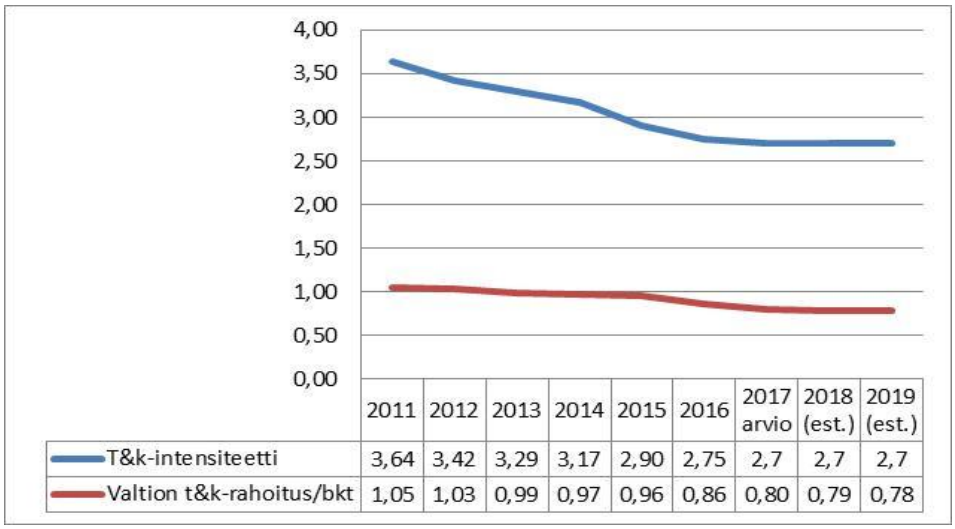
- Hallituksen kärkihankelisäykset ovat myös elinkeinoelämää uudistavia, kuten 122 miljoonan euron kärkihankepanostukset vuosina 2016–2018 kasvuhakuisten pk-yritysten cleantech-ratkaisujen vauhdittaminen, tutkimustulosten kaupallistamiseen ja uusiin tuotteisiin, palveluihin ja liiketoimintamalleihin sekä sekä uusien ratkaisujen demonstraatioihin ja pilotteihin

- Suomen innovaatiojärjestelmän toimivuudesta ja kehittämishaasteista teetettiin OECD:llä viime kesäkuussa julkistettu kattava arviointi. Arvioinnin mukaan innovaatiojärjestelmämme kilpailukyky on heikentynyt viime vuosina; keskeiset puutteet liittyvät järjestelmän kokonaishallintaan ja laajemmin yhteiskunnassa tunnistettujen haasteiden ratkaisemiseen innovaatioiden keinoin.

- Uudistuksen suosituksia viedään eteenpäin. Esim. TIN visiotyö.

Taustaa t&k-rahoituksen kehityksestä

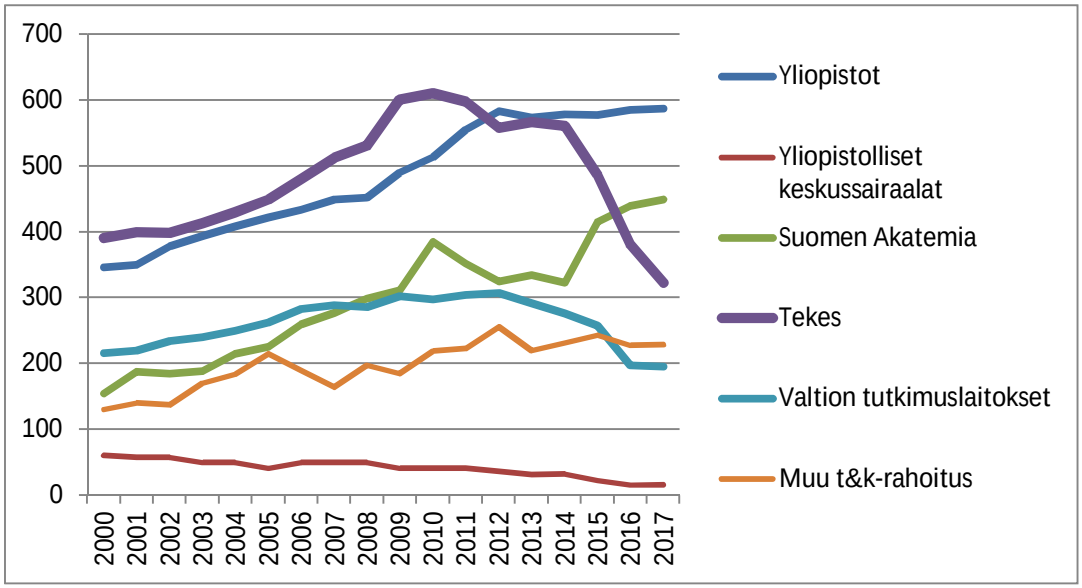
Kuva 1. Suomen t&k-intensiteetti (%) ja valtion t&k-rahoituksen bkt-osuus (%) vuosina 2011–2019*

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 arvio	2018 (est.)	2019 (est.)
T&k-intensiteetti	3,64	3,42	3,29	3,17	2,90	2,75	2,7	2,7	2,7
Valtion t&k-rahoitus/bkt	1,05	1,03	0,99	0,97	0,96	0,86	0,80	0,79	0,78

* Vuoteen 2016 asti tiedot ovat virallisesti vahvistettuja. Vuoden 2017 luvut perustuvat eri lähteistä muodostettuun kokonaisarvioon. Vuosien 2018–2019 luvut ovat t&k-intensiteetin osalta trendiennusteita ja valtion t&k-rahoituksen osalta hallituksen kehysriihipäätöksiin nojautuvia.
Lähteet: Tilastokeskus, valtiovarainministeriö, Elinkeinoelämän keskusliitto, TEM:n laskelmat

Kuva 2. Valtion t&k-rahoitus vuosina 2000–2017, milj. euroa (käyvin hinnoin)
Lähde: Tilastokeskus

2. PK-yritysten vientiedellytysten tukeminen vuoden 2018 talousarvioehdotuksessa; määrärahamuutokset ja uudet toimet sekä arvio näiden vaikutuksista. Kipupisteet ja kehittämishaasteet. PK-yritysten vienti ja viennin kehitys kansainvälisesti tarkastellen.

PK-yritysten vientiedellytysten tukeminen talousarviossa

- Keskeisin organisatorinen muutos on Business Finlandin perustaminen. Business Finlandista oli erillinen kysymys niin käyn tätä läpi tarkemmin siinä kohden.

- Business Finlandin toimintamenoiksi esitetään kokonaisuudessaan reilua 82 miljoonaa euroa – tässä on yhdistetty Finpron valtionavustus ja Tekesin toimintamenot.

- Hallitus päätti puoliväliriihessä lisäpanostuksista. Näistä vajaat 6,5 miljoonaa euroa kohdentuu lisäyksenä Business Finlandin toimintamenoihin:
  - Matkailun edistämiseen 5,4 miljoonaa euroa lisäystä
  - Vientikeskusverkoston vahvistamiseen 1 miljoonan euron lisäys
  - Lisäykset jatkuvat vuodelle 2019.

- Keskeinen lisäpanostus tulevalla kahdelle vuodelle on puoliväliriihessä päätetty 70 miljoonan euron Business Finlandin valtuuksien lisäys, joka jakaantuu vuosille 2018–2019. Tästä 30 miljoonaa euroa on tarkoitus kohdentaa kansainvälistymällä kasvua hakeville pk-yrityksille innovaatioseteleinä ja Team Finland explorer –rahoituksena.

- Business Finlandin kasvuohjelmiin esitetään 10 miljoonaa euroa, joka on 4,5 miljoonaa enemmän kuin kuluvan vuoden talousarviossa.

- Yritysten kansainvälistymistä tukeviin messuavustuksiin esitetään 3 miljoonaa euroa, joka on samalla tasolla kuin tänä vuonna.

Kipupisteet, kehittämishaasteet ja pk-yritysten viennin kehittyminen

- Suomessa pk-yrityksistä alle 10 prosenttia toimii kansainvälisillä markkinoilla (pk-barometri).

- Tämä näkyy vientiosuuksissa: pk-yritysten osuus viennistä on Suomessa pienempi kuin esimerkiksi Tanskassa, Hollannissa tai Ruotsissa.

- Pk-yritysten vienti on kasvanut viime vuosina, samoin pk-yritysten osuus kokonaisviennistä.

- Vuodesta 2010 vuoteen 2015 pk-yritysten vienti on kasvanut 2,5 miljardilla eurolla. Samoin pk-yritysten osuus koko viennistä (tavaravienti) on noussut vajaasta 31 prosentista yli 34 prosenttiin.

- Viimeisimmässä pk-barometrissä pk-yritykset kokivat ulkopuolisista kehittämisen esteistä pahimmiksi kilpailutilanteen ja kustannustekijät. Resurssitekijöistä selvästi merkittävin oli ammattitaitoisen työvoiman saatavuus, mutta myös sääntely haittasi yrityksen kehittämistä.

- Yritysten sisäisistä tekijöistä selvästi eniten kehittämistarpeita on myynti- ja markkinointiosaamisessa; kansainvälisissä pk-yrityksissä vielä keskivertoa yleisemmin. Kansainvälisissä pk-yrityksissä on luonnollisesti suuret tarpeet kehittää vientiin ja kansainvälistymiseen liittyvää toimintaa.

- Meidän on kiinnitettävä huomiota julkisten kansainvälistymispalveluiden tunnettuuteen. Business Finland –uudistuksen kautta saamme hyvin innovaatiorahoituksen ja kansainvälistymisrahoituksen yhdistettyä yhteen kokonaisuuteen ja tämä varmasti edistää julkisten kansainvälistymispalveluiden tunnettuutta.

- Yrityksiltä kysyttäessä noin joka kolmas kansainvälinen pk-yritys toivoo laajempaa kansainvälistymispalveluiden tarjontaa. Yleisimmin noin 60 prosentilla palvelujen käyttöä suunnittelevista yrityksistä tarvetta oli liiketoimintakontakteihin kohdemarkkinoilla ja tähän osaltaan pyrimme vastaamaan Business Finland –uudistuksella.

3. Matkailun edistäminen; kipupisteet ja kehittämishaasteet.

Matkailun tilanne

- Suomen matkailun kasvunäkymät tuleville vuosille ovat poikkeuksellisen myönteiset. Muun muassa talvella saatu kansainvälinen mediahehkutus tukee tätä.

- Tammi-elokuun aikana ulkomaisille matkailijoille kirjattiin yöpymisvuorokausia reilut 15 prosenttia enemmän kuin vuosi sitten vastaavana ajanjaksona.

- Kasvun aikaansaamiseksi tarvitaan kuitenkin pitkäjänteistä yhteistyötä eri sektoreiden toimijoiden kesken sekä poikkihallinnollisesti.

Lisäpanostukset matkailun edistämiseen

- Viime kevään puoliväliriihessä tehtiin merkittävä panostus matkailun edistämiseen. Kasvunkärki Matkailu 4.0:ksi nimettyyn kokonaisuuteen osoitettiin vuosille 2018-2019 yhteensä 16 miljoonan euron lisäpanostukset, josta 800 000 euroa on esitetty III lisätalousarvioesityksessä aikaistettavaksi vuodelle 2017.

- Lisäpanostuksista 11,7 miljoonaa euroa kohdennetaan tulevalle Business Finlandille ja loppuosa lisäpanostuksista kohdentuu ympäristöministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön pääluokkiin.

- Kasvunkärki Matkailu 4.0 - kokonaisuudella on tavoitteena vastata matkailun kehittämishaasteisiin. Kolme päätavoitetta: lisätä matkailumarkkinointia (Visit Finland), auttaa matkailuyritysten digitalisoitumisessa sekä lisätä matkailun ympärivuotisuutta.

Kipupisteet ja kehittämishaasteet

- Keskeisiä ongelmia ja kehittämishaasteita Suomen matkailussa ovat:

  - digitaalisuuden hyödyntämisen epätasaisuus; näkyy hyvin vaihtelevina digitaitoina ja laatutasoina. Nykymatkailija etsii ja valitsee kohteensa pääosin netin kautta. Palvelut on oltava helposti saatavilla myös mobiilisti.

  - Matkailullemme ominaista on myös sesonkiluonteisuus. Kesä ja talvi ovat pääsesonkeja alueesta riippuen, mutta monin paikoin välisesongit ovat alikehittyneitä. Majoituskapasiteetti on tiukilla sesonkiaikoina, mutta muuten tilaa olisi.

  - hintakilpailukyky; esimerkiksi matkailu- ja ravintola-alan yritysten kulurakenne on raskas mm. suurten henkilöstökulujen takia.

  - Lisäksi alan työt leimautuvat usein sesonkityöksi, jota pidetään matalapalkkaisena, epäsäännöllisten työaikojen ja alhaisen koulutustason työnä. Näiden tekijöiden vuoksi matkailutyö voidaan nähdä vain lyhyenä pysähdyspaikkana matkalla oikeaan ammattiin – ei siten varsinaisena ammatinvalintana.

- Kasvunkärki Matkailu 4.0:n toimenpiteillä ja niihin liittyvillä lisäpanoksilla pystyisimme nopeasti kiihdyttämään ulkomaisten matkailijoiden viime vuoden yli 4 %:n kasvu 10 %:n kasvuun, lisäämään ulkomaisten matkailutuloja noin 360 miljoonaa euroa, vastaamaan kasvun haasteisiin, kuten pidentämään sesonkia uutta tuotetarjontaa kehittämällä ja näin lisäämään myös työpaikkoja, arviolta noin 3 000:lla.

4. Ajankohtaiskatsaus kasvupalvelu-uudistuksesta. Mahdolliset kipupisteet ja riskikohdat.

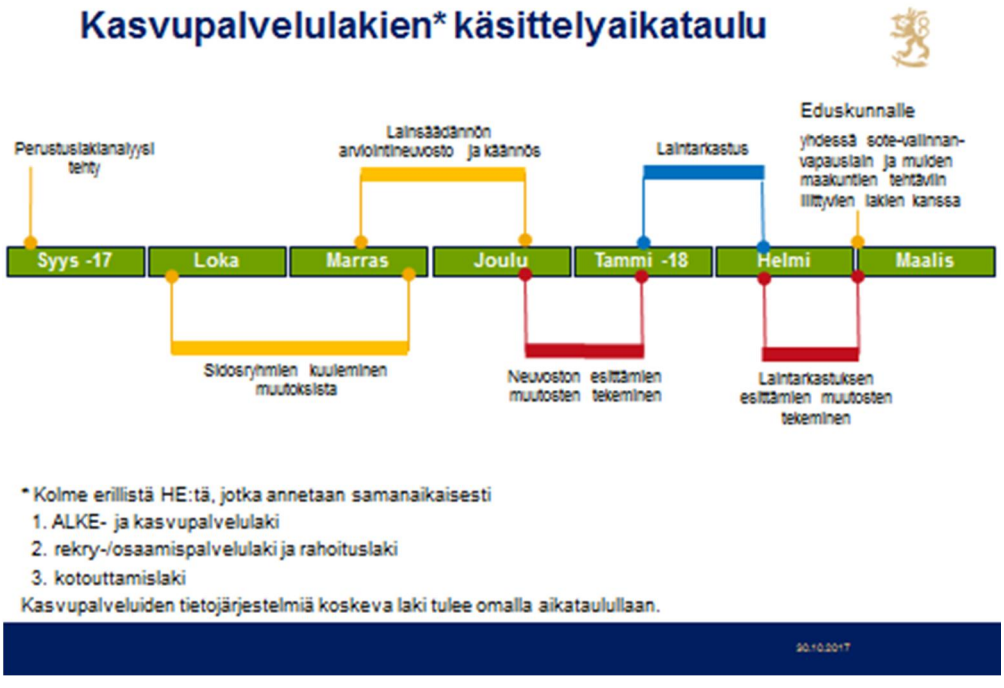
- Lakiehdotukseen aluekehittämisestä ja kasvupalveluista on tehty kevään lausuntokierroksen ja kesän perustuslakitarkastelun pohjalta seuraavia keskeisiä muutoksia:

- Maakuntien oman palvelutuotannon kielto on poistettu
- Maakunta voi päättää palvelutuotannon ulkoistamisen laajuuden.
- Yhtiöittämisvelvollisuuden osalta viitataan maakuntalain 112–117 pykäliin; maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus, jos se tuottaa palveluja kilpailutilanteessa markkinoilla.
- Myös < 10 000 € rahoituspäätökset ovat maakunnan julkisia hallintotehtäviä
- Lisäksi maakunnan järjestämistehtäväksi on määritelty eri asiakasryhmien palvelutarpeen arviointi

– Muutoksista käydään tällä hetkellä keskusteluja sidosryhmien kanssa. Lakiehdotus olisi määrä toimittaa lainsäädännön arviointineuvoston käsiteltäväksi marraskuussa.

– Maakuntauudistuksen ja kasvupalvelu-uudistuksen vaikutukset kuntien ja erityisesti suurempien kaupunkien asemaan on keskusteluttanut laajalti.

– Sinänsähän kasvupalvelu-uudistus ei vie kunnilta mitään pois, koska valtion (ei kuntien) nykyisiä tehtäviä ollaan siirtämässä, mutta toki hallitus tavoittelee rakennetta, jossa sekä kuntien että maakuntien panokset työllisyyden ja kasvun edistämiseen saadaan parhaaseen käyttöön.

5. Ajankohtaiskatsaus Business Finlandin perustamisesta. Mahdolliset riskikohdat

Tausta

- Hallitus päätti maaliskuussa strategiakokouksessaan Tekesin ja Finpro Oy:n toimintojen yhdistämisestä Business Finland –kokonaisuudeksi.

- Kyse on toiminnallisesta ratkaisusta ja yritysasiakkaiden näkökulmasta lähtevästä tarpeesta saada innovaatioiden ja kansainvälistymisen palvelut yhdestä pisteestä.

- Toiminnallinen yhdistäminen tukee hallituksen tavoitteita:
  - selkeyttää ja yksinkertaistaa yrityspalvelujärjestelmää,
  - kansainvälistää innovaatiojärjestelmää,
  - kaksinkertaistaa pk-yritysten vienti vuoteen 2020 mennessä sekä
  - tukea maakunnallisia kasvupalveluita vahvalla valtakunnallisella yritysten kasvua ja kansainvälistymistä tukevalla toimijalla.

Business Finlandin organisoitumisesta

- Business Finland olisi kansallinen toimija, jolla on alueverkosto kotimaassa sekä ulkomailla Suomelle tärkeissä viennin, investointien, innovaatiotoiminnan ja matkailun edistämisen kohdemaissa. Rahoituskeskukselle ja Yhtiölle luodaan yhteinen johtamismalli.

  - Virastossa olisi kokonaisuuden johto, strategia ja julkisen vallan tehtävät eli rahoituspäätökset

  - Yhtiössä olisi edistämis- ja asiakaspalvelutehtävät ja eräät pienet rahoituspäätökset (max 100 000 euroa)

  - Yhtiön vastuulla olisi myös ulkomaisten toimipisteiden ohjaus ja koordinaatio ulkomaan edustustoverkoston kanssa yhteistyössä UM:n kanssa ja UM:n kanssa tarkemmin sovittavalla tavalla.

- Uudella toimijalla olisi käynnistysvaiheessa noin 600 henkilöä palveluksessaan, lähes 40 toimipistettä ulkomailla sekä 16 paikkakunnalla Suomessa.

Valmistelutilanne

- Lakimuutos oli Valtioneuvostossa 26.10. ja tavoite voimaantulolle on 1.1.2018.

- Lakimuutoksessa on lausuntokierroksen perusteella otettu huomioon selkeä ero julkisen vallan tehtävien ja muiden tehtävien välillä. Karkea työnjako on, että virastomuotoisessa Rahoituskeskuksessa on julkisen vallan käyttöä tarkoittavat päätökset kuten merkittävät rahoituspäätökset, kun taas Yhtiössä on pääsääntöisesti muita tehtäviä kuten esimerkiksi asiakaspalvelu- ja edistämistehtäviä. Yhtiössä voitaisiin kuitenkin tehdä eräitä pienempiä, enintään 100 000 euron suuruisia rahoituspäätöksiä.

- Järjestelyn vaatimat henkilösiirrot toteutetaan joustavalla aikataululla lain tultua voimaan. Virastossa on jatkossa arviolta 200 ja yhtiössä 400 henkilöä.

- Lain voimaantulotavoitteen mukaisesti vuoden 2018 talousarvioesityksessä Tekesin toimintamenot ja Finpron valtionavustus on yhdistetty Business Finland -toimintamenoiksi.

Mahdollisia riskejä

- Mikäli muutoskustannukset katetaan kokonaisuudessaan ilman lisärahoitusta, Business Finland joutuu käyttämään asiakastyöhön varattuja resursseja muutostoimenpiteiden valmisteluun ja toteutukseen, mikä voi näkyä viiveinä ja heikompana laatuna asiakaspalvelussa.

  →Lisärahoitus keskustelussa osana talousarvion täydennystä.

6. Ajankohtaiskatsaus valtion omistajaohjauksesta

Valtioneuvoston periaatepäätöksen keskeiset tavoitteet

- Pääomien tehokkaampi käyttö yhtiöissä
- Osingot ja myyntituotot uusiin kohteisiin sekä hallittu omistuksista luopuminen
- Päätöksenteon joustavuus

VN:n periaatepäätöksen keskeiset muutokset

- Valtion kehitysyhtiö Vake Oy:n perustaminen. Yhtiö merkittiin kaupparekisteriin 2016 ja ensimmäinen operatiivinen vuosi on 2018. Omistajaohjausosasto kirjoittanut yhtiölle toimiohjeen ja määritellyt siirrettävien omistuksien arvot. Yhtiössä on väliaikainen virkamieshallitus.
- Perustettiin Valtioneuvoston kanslian yhteyteen omistajaohjauksen parlamentaarinen neuvottelukunta, joka käsittelee neuvoa-antavasti valtion yhtiöomistuksen toimintapolitiikkaa, omistajaohjauksen periaatteita ja eduskuntavaltuuksien rajoja yleisellä tasolla.
- Periaatepäätöksessä tehtiin muutoksia myös joidenkin yhtiöiden omistusalarajoihin. Omistusrajat laskivat Postin ja Arctian osalta 100 prosentista 50,1 prosenttiin, Kemijoessa 50,1 prosentista nollaan ja Nesteen ja Vapon osalta 50,1 prosentista 33,4 prosenttiin. Tämä 33,4 prosentin raja otettiin uutena rajana käyttöön ja sillä pyritään turvaamaan strateginen intressi. Omistusrajoja nostettiin puolestaan Gasumissa ja Fingridissä nollasta 50,1 prosenttiin.
- Omistamisen ohjausvastuita muutettiin myös joiltain osin. VNK:aan siirrettiin Finnavian, Finnpilot Pilotagen, Suomen Ilmailuopiston ja Veikkauksen omistajaohjaus sekä Finrailin ohjaus VNK:sta liikenne- ja viestintäministeriöön.

- Shareholders Rights -direktiivin pörssiyhtiövaatimukset palkitsemispolitiikan ja muuttuvan palkitsemisen perusteiden raportoimisesta yhtiökokoukselle laajennettiin koskemaan kaikkia valtio-omisteisia yhtiöitä. Kaikki yhtiöt raportoivat kevään 2017 yhtiökokouksissa. Lisäksi erokorvaukset puolitettiin: irtisanomisajan palkka ja erokorvaus yhteensä ovat pörssiyhtiöissä 12 kuukautta ja muissa 6 kuukautta.

- Yritysvastuun raportointivelvoite on ollut voimassa vuodesta 2011 alkaen. Uudessa periaatepäätöksessä yhtiöt velvoitettiin raportoimaan mitattavista yritysvastuutavoitteistaan kevään 2017 yhtiökokouksista lukien. Samoin yhtiöillä on verojalanjälkiraportointivelvoite, aggressiivinen verosuunnittelu on kiellettyä ja veroparatiisien käyttö ei ole hyväksyttävää.

Ajankohtaisia asioita

- Isot kysymykset:

- Altia listautumisselvitys on käynnissä, omistaja ja yhtiö edistävät selvityksen valmistumista omilta osiltaan

- VR:n henkilöliikenteen kilpailun avaaminen linjattiin talpossa huhtikuussa 2017. Julkistuksen jälkeen on perustettu työryhmät, joiden tehtävä on tehdä esityksiä kilpailun avaamisesta.

- Postin suurena haasteena on yhtiön elinkelpoisuuden turvaaminen sähköisen tiedonkulun murroksessa. Kirjepostin volyymin laskua pyritään kompensoimaan pakettiliiketoiminnan volyymin kasvulla. Yhtiö on määritellyt uuden strategian syksyllä 2017 ja omistaja arvioi yhdessä yhtiön kanssa vaihtoehtoisia omistusstrategioita.

- Finnair on menestynyt ja sen markkina-arvo on kehittynyt suotuisasti. Keskeinen kysymys on yhtiön kilpailukyvyn turvaaminen kiristyvässä kansainvälisessä kilpailutilanteessa.

– Leijona Catering

- Yhtiö jatkaa puolustusvoimien ruokahuollon toimittajana, jonka lisäksi yhtiöllä rooli tuottaa palveluita turvakriittisille organisaatioille (vankeinhoitolaitos, THL, TP:n kanslia, Rajavartiolaitos).

- Yhtiö neuvotellut PLM:n kanssa uudesta sopimuksesta, joka tarkoitus allekirjoittaa marraskuussa 2018, voimaan 1/2018 ja kestoltaan 8-vuotta.

- Maitotuotteiden kilpailutus

    - Kaikkien hankintojen kotimaisuusaste on kasvanut: 1.1.2018: 72,89 %, v. 2017: 72,4 %, v. 2016: 70,52 %.

    - Kotimaisen huoltovarmuuden kehittäminen on huomioitu puolustusvoimien ja Leijona Cateringin välisessä strategisessa kumppanuussopimuksessa.

    - Leijonan käyttämät liha, broileri ja leipomotuotteet ovat täysin suomalaisia. Ulkomaisia tuotteita ovat mm. kahvi, tee, kaakao, säilykkeet, riisi sekä tuontivihannekset.

7. Miksi yritystukia on niin vaikea karsia? Miksi päädyttiin parlamentaarisen työryhmän perustamiseen?

– Yritystukia on arvioitu ja niiden karsimista valmisteltu useaan otteeseen viimeisten vuosien aikana. Joiden tukien osalta olemme saaneet aikaiseksi edistystä, suurempi remontti kuitenkin odotuttaa ja tähän haemme uusia eväitä parlamentaarisen työryhmätyön kautta.

– On kuitenkin muistettava, että yritystukia on viime vuosina karsittu hyvinkin paljon. Otan tässä esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan, josta on viimeisten vuosien aikana lakkautettu useita yritystukia, kuten:
    - Yritysten kehittämishankkeet
    - Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin
    - Tutkimus- ja kehittämistoiminnan valmistelurahoitus

- Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin

- Karsimista on siten tehty, mutta mittakaavaltaan tämä on ollut toki pientä.

- Yritystuen, mukaan luettuna verotuet, ovat iso kokonaisuus, jossa tukien muuttaminen tai lakkauttaminen vaikuttavat moniin eri asioihin. Siten on hyvä, että kokonaisuutta valmistellaan kattavasti ja vaikutuksia selvitetään aiempaakin syvällisemmin, jotta saadaan päätöksenteon taustaksi:
  - Enemmän tietoa yritysten käyttäytymisvaikutuksista
  - Tietoa, millaisia tukia muut maat käyttävät
  - Enemmän tietoa yritysten globaalista kilpailutilanteesta

- Edellä mainittuihin haetaan lisävalaistusta lisätutkimustiedolla: Kansainvälisestä kilpailutilanteesta käynnistetään v. 2018 tutkimushanke (Valtioneuvoston yhteisellä tutkimusrahoituksella).

- Parlamentaariseen työryhmään päädyttiin, koska hallituskauden mittainen politiikka on liian lyhyt aikajänne tukien uudistamiseen, halutaan yhteinen tahtotila uudistuksen eteenpäinviemiseksi.

8. Kansainvälisten osaajien houkutteleminen Suomeen. Mitä tehty ja mitä suunnitteilla? Ollaanko tässä jälkijunassa?

Yleistä

- Osaajista käydään globaalia kilpailua. Osaamisen ja investointien välillä vallitsee positiivinen suhde; osaaminen houkuttelee myös investointeja ja toisaalta kansainvälisten investointien mukana liikkuu kansainvälistä työvoimaa perheineen. Suomi ei ole maailmalla riittävän tunnettu kansainvälisen osaajarekrytoinnin näkökulmasta.

- Työelämän ja koko yhteiskunnan monimuotoisuudella, syrjimättömyydellä ja avoimuudella on kriittinen merkitys Suomen imagolle globaalissa kilpailussa osaavasta työvoimasta ja kansainvälisistä investoineista.

Mitä on tehty ja suunnitteilla

- Hallituksen puoliväliriihessä hallitus päätti käynnistää valtioneuvoston yhteisen Talent Boost – Kasvua kansainvälisistä osaajista -toimenpideohjelman kansainvälisten osaajien houkuttelemiseksi sekä Suomessa asuvien kansainvälisten osaajien (mm. kansainväliset tutkinto-opiskelijat, tutkijat ja puolisot) asiantuntemuksen kanavoimiseksi yritysten kasvun ja kansainvälistymisen ja innovaatiotoiminnan tueksi.

- TEM koordinoi poikkihallinnollista toimenpideohjelmaa kansliapäällikkö Jari Gustafssonin johdolla. Suurimmat kaupungit (Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere ja Turku) ovat mukana ohjelman toteuttamisessa.

- Tarvittaviksi toimenpiteiksi on tunnistettu

    - maahantulon ja asettautumisen sujuvoittaminen, muun muassa oleskelulupaprosessit, viranomaispalveluiden keskittäminen, kansainvälisten koulujen ja varhaiskasvatuksen lisääminen;

    - osaajille suunnatun maakuvaviestinnän vahvistaminen ja kohdennetut kampanjat esimerkiksi ohjelmistokehittäjille;

    - työmarkkinoiden kansainvälistämisen ja avoimuuden kehittäminen;

    - kansainvälisten osaajien, yritysten, korkeakoulujen ja innovaatiotoimijoiden yhteensaattamisen ja yhteiskehittämisen vahvistaminen.

- Ohjelman toimenpiteitä priorisoidaan ja konkretisoidaan parhaillaan.

- Kansainvälisesti vertaillen Suomella on kirittävää osaajien houkuttelussa. Monet maat panostavat kansainväliseen osaajien houkutteluun vahvasti ja ovat ohjanneet siihen myös huomattavia resursseja.

- Kansainvälisten osaajien houkuttelussa kaupungit ovat keskeisessä roolissa, mutta erityisesti pienten maiden kohdalla kaupungit hyötyvät vahvasta maakuvasta ja valtakunnallisesta, koordinoidusta yhteistyöstä.

- Eduskunnassa parhaillaan käsittelyssä oleva kasvuyrittäjien oleskelulupa ja erityisasiantuntijoiden lupaprosessin sujuvoittaminen edesauttavat kansainvälisten osaajien houkuttelua (ks. alla). Business Finlandin yhteyteen valmistellaan ns. talent-toimintoja, jotta yritykset saavat myös kansainvälisiin osaajiin liittyvät palvelut muiden kansainvälistymispalveluiden yhteydessä.

- Yhteenvetona voi todeta, että kv-osaajien houkuttelussa on viime aikoina tehty paljon. Yhteistyötä eri toimijoiden kanssa on jatkettava ja prosesseja sujuvoitettava.

Taustaksi lakimuutoksesta:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ulkomaalaislakia ja ulkomaalaisrekisteristä annettua lakia. Ulkomaalaislakiin lisättäisiin uusi peruste oleskeluluvalle. Oleskelulupa olisi mahdollista myöntää ulkomaalaiselle, joka on perustanut tai perustaa Suomeen niin sanotun kasvuyrityksen. Lisäksi oleskelulupa yrittäjyyden perusteella olisi mahdollista myöntää riippumatta yhtiömuodosta.

Jatko-oleskelulupavaihetta sujuvoitettaisiin luopumalla uusien sormenjälkien ottamisesta jatko-oleskelulupaa haettaessa, mistä syystä muutettaisiin myös ulkomaalaisrekisteristä annettua lakia. Lisäksi asiantuntijan ensimmäisen oleskeluluvan enimmäisvoimassaoloaikaa pidennettäisiin.